

УДК 656.15

Н.В.ДРИЛЬ

Харківська національна академія міського господарства

НЕОБХІДНІСТЬ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Аналізується сукупність існуючих методів оцінки фінансового стану підприємств. Обґрунтовується необхідність удосконалення методів оцінки.

Трансформаційні процеси України у напрямку побудови соціально-орієнтованої ринкової економіки вимагають удосконалення методів оцінки фінансового стану підприємств.

Аналіз фінансового стану діяльності підприємств виступає інструментом оцінки, планування та управління на підприємстві, дозволяє виявляти проблемні напрямки у його діяльності, а також є суттєвим елементом процесу прийняття оптимальних управлінських рішень серед багатьох альтернатив.

Розробка і систематизація методів аналізу фінансового стану підприємств з урахуванням специфічних рис вітчизняного господарювання дасть змогу отримати реальну інформацію про фактичне фінансове становище підприємства, про вплив факторів оточуючого економічного середовища, дозволить найбільш повно оцінити характер використання ресурсів підприємства, забезпечить зовнішніх і внутрішніх користувачів об'єктивною і повною інформацією для прийняття тактичних і стратегічних рішень.

Проблеми оцінки фінансового стану підприємств досліджено у наукових працях багатьох вчених-економістів і практиків. Вагомий внесок у розвиток цієї проблематики внесли: М.С.Абрютіна, Л.А.Борістайн, О.І.Гадзевіч, Т.Р.Карлін, М.О.Кизим, Е.Хелферт [1, 3, 4, 6, 7, 11] та ін. Наукові здобутки цих та багатьох інших фахівців мають важливе значення. Проте проблема удосконалення наявних та розробки нових методик аналізу потребує подальшого дослідження у зв'язку з динамічністю змін умов функціонування вітчизняних підприємств.

Заслугуючими уваги являються праці таких фахівців як Т.Г.Бень, С.Б.Довбня [2], В.О.Захарченко [5], М.Л.Котляр [8], С.І.Кручок [9] та І.Д.Лазарішіної [10]. У працях цих фахівців достатньо професійно висвітлені і узагальнені вже відомі методики, а також запропоновані нові підходи до оцінки фінансового стану підприємства.

Так, у дослідженнях В.О.Захарченко [5] найбільш повно систематизовано основні організаційні та методологічні засади оцінки фі-

нансового стану підприємств. За результатами аналізу [5] були відокремлені і згруповані наступні методи оцінки фінансового стану (рисунок).

Групування методів оцінки фінансового стану підприємства

Коефіцієнтний метод був заснований на розрахунку системи коефіцієнтів, які свідчать про стан в різних аспектах діяльності підприємства і дають можливість виявити слабкі місця в його діяльності ще на початковому етапі.

У висвітленому в роботі [10] дослідженні розглянуто затверджені міністерствами й відомствами існуючі інституційні підходи до аналізу фінансового стану підприємства, а саме:

- методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств і організацій;
- методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства;
- положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації.

Узагальнюючи наведені інституційні підходи, значна чисельність показників згрупована за аналізами майнового стану, ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності.

Недоліки й переваги коефіцієнтного методу розглянуті в роботі [8]. Основними недоліками є відсутність або недостатнє обґрунтування граничних значень більшості показників; недостатня інтерпретація термінології та показників, прийнятих у зарубіжних фірмах до специфіки українських підприємств; розгляд показників лише окремих сторін діяльності підприємства.

Комплексний метод оцінки фінансового стану підприємства аналізує і групує показники за двома напрямками: доброго фінансового стану й незадовільного. За допомогою цього методу можна відокремити проблемні напрямки в діяльності підприємства та виявити причини. Метод достатньо трудомісткий, на його основі

важко зробити висновки щодо фінансового стану підприємства, оскільки йому притаманні усі недоліки й коефіцієнтного методу.

Інтегральний метод розглядає оцінку фінансового стану підприємства на базі розрахунку інтегрального показника, який формується в узагальнюючий показник за напрямками рівнів платоспроможності, фінансової незалежності та якості активів. Детальний розрахунок інтегрального показника наведено в роботах [2, 9].

Безбитковий метод передбачає розрахунок величини операційного важеля та оцінку фінансового стану підприємства показником запасу фінансової міцності. Однак він не дає повної оцінки стану підприємства.

Рівноважний метод заснований на досягненні рівноваги між ліквідними потоками у сфері господарсько-інвестиційної і фінансової діяльності підприємства.

Таким чином, проаналізувавши наведені вище методи, які використовуються для оцінки фінансового стану підприємства, можна зробити висновки про наявність різноманітних методик оцінки фінансового стану; відсутність вітчизняних методик, адаптованих до сучасної економічної ситуації України; необґрунтованому копіюванню та дублюванню західних коефіцієнтів оцінки фінансового стану; відсутність достатньо обґрунтованих нормативних значень коефіцієнтів, виходячи з сфери діяльності та галузевої приналежності. Впорядкування, створення нормативних засад, систематизація розроблених і діючих методик оцінки фінансового стану підприємств зумовить можливість прийняття вискоєфективних управлінських рішень щодо фінансової діяльності та розробки стратегічних напрямків розвитку підприємств.

1.Абрютина М.С. Анализ финансово-экономической деятельности предприятия. – М.: Дело и Сервис, 1998. – 256 с.

2.Бень Т.Г., Довбня С.Б. Інтегральна оцінка фінансового стану підприємства // Фінанси України. – 2002. – №6. – С. 53-60.

3.Бористайн Л.А. Анализ финансовой стратегии: теория, практика и интерпретация: Пер. с англ. И.И.Елисеева. – М.: Дело и Сервис, 1996. – 278 с.

4.Гадзевич О.І. Основи економічного аналізу і діагностики фінансово-господарської діяльності підприємств. – К.: Кондор, 2004. – 180 с.

5.Захарченко В.О. Систематизація методів оцінки фінансового стану підприємства // Фінанси України. – 2005. – №1. – С. 137-144.

6. Карлин Т.Р. Анализ финансовых отчетов (на основе GAAP). – М.: ИНФРА-М, 1998. – 448 с.

7.Кизим М.О., Забродський В.А., Зінченко В.А., Копчак Ю.С. Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємства. – Харків: ВД “ІНЖЕК”, 2003. – 144 с.

8.Котляр М.Л. Оцінка фінансової стійкості підприємства на базі аналітичних коефіцієнтів // Фінанси України. – 2005. – №1. – С.113-117.

9. Кручок С.І. Оцінка фінансового стану підприємств // Фінанси України. – 2002. – №8. – С.40-47.

10. Лазарішина І.Д. Удосконалення інституційних підходів до методики фінансового аналізу // Фінанси України. – 2004. – №1. – С.44-48.

11. Хелферт Э. Техніка фінансового аналізу: Пер. с англ. / Под ред. Л.П.Белых. – М.: ЮНИТИ, 1996. – 356 с.

Отримано 31.01.2005

УДК 65.016.8

Е.В.МАКОВОЗ

Украинская государственная академия железнодорожного транспорта, г.Харьков

ПОНЯТИЕ БАНКРОТСТВА, ЕГО СУЩНОСТЬ, ВЛИЯНИЕ НА ЭКОНОМИКУ УКРАИНЫ

Рассматриваются актуальные для сегодняшнего состояния украинской экономики проблемы, связанные с выявлением и классификацией причин банкротства предприятий, знание которых позволит руководству вовремя предпринять необходимые меры по улучшению финансового состояния предприятия.

Банкротство предприятий – отнюдь не новое явление современной украинской экономики, осваивающей рыночные отношения.

Вопросы банкротства предприятий получили свое отражение в работах отечественных и зарубежных экономистов [1-4].

С переходом к рыночной экономике государство столкнулось с рядом тяжелейших проблем, для решения которых старые методы управления не подходили. Одна из них – кризис неплатежей, поразивший все сферы деятельности. Кроме разрушительного воздействия на производство, он повлиял на бюджетно-финансовую систему страны, вызвав социальную напряженность в обществе. Он явился также одной из причин, которые привели к отсутствию оборотных средств у предприятий. К 1992 г. почти все украинские предприятия испытывали тяжелейшие финансовые сложности. Ежедневный спад производства, по оценкам правительственных экспертов, оценивался до 20-30% [5]. Спад, естественно, сопровождался сокращением занятости, падением спроса на продукцию, нарушением деловых связей, уменьшением поступлений налоговых платежей и другими неприятными последствиями, характерными для переходного периода к рыночным отношениям.

Перед государством встала задача разработать систему мероприятий и механизм осуществления этих мероприятий для выведения одних предприятий из кризисного состояния с оказанием им финансовой помощи и ликвидации других "безнадежных" предприятий.

Правовая основа для этой процедуры в Украине была заложена в 1992 г. Законом «О банкротстве», который готовился в основном по